

специфично оправдателен и хиперболизиран ракурс на актуалното и историческото им положение: „Малко ли сме се мъчили ние, бе! Кой повече от нас е преживял такива нещастия? Не сме ли и ние хора като вас, за да получаваме същото, както и вие? Ей на, вижте, какво правите вие и какво вършим ние за тая страна и тая държава. Ние сме на най-трудните и мръсни места, там, където нито един от вас няма да отиде и не може да издържи. Ако не сме ние, вие ще затънете в боклук, и нищо сами няма да може да направите, бе!“

Вече на основата на такава своеобразно егоцентрична позиция (и като страдателност, а и като активност на най-трудните рубежи по „фронтовете“ на общественно-историческата процесуалност) ромите мултиплицират исканията си да им се даде повече, да се приравнят към другите, да получат, пък после да се види какво биха могли или ще трябва да реализират спрямо „другите“. Тоест налице е едно инструментално (вероятно неосъзнато) подменяне или разкъсване на връзката и обусловеността между социалното получаване и социалното отдаване. В смисъл, че онези, които повече са отдавали от себе си като граждани, професионалисти, личности, субекти на образователна вертикализация и др. под. на „другите“, на обществото и държавата, са имали възможност да получават и повече (разбира се, в стохастичен и условен план) за това си поведение. И обратното, тези, които са получили повече като образование, професионална квалификация, социален статус и т. н., по принцип са отдавали повече (като съществуване и дължимост) от принадлежащите им възможности, сили, съзнателен труд, лично и обществено време, формирали са и са реализирали социално потребни качества, способности, добродетели в унисон с благото и просперитета на държавата и обществото. Така е било, поне по принцип, а в значителна степен и по същество, през продължителен период на обществено развитие (от няколкото предишни десетилетия), в който обективно не са съществували кой знае какви фрапиращи и дискредитиращи условия и реалности спрямо представителите на една или друга етническа общност в пределите на страната ни.

Разбира се, сега, в периода на установяване и функциониране на пазарна система и на нов обществен порядък, тази панорама на социалните реалности (относно възможностите, условията и факто-